

ротації тощо. Разом з тим, низка антикорупційних заходів в Пакистані, Філіппінах та Болівії не мали наслідком суттєвого зменшення рівня поширення корупції в митних органах. Вказані аспекти слід враховувати і вітчизняним законодавцям та урядовцям під час проведення реформ антикорупційного спрямування в діяльності митних органів.

Список використаних джерел:

1. Індекс корупції CPI-2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ti-ukraine.org/corruption-perception-index-2014.
2. Hors I. (2001), Fighting corruption in custom administration: What can we learn from recent experiences?, Working Paper No.175, OECD Development Centre.
3. Тупта П. Exercise book Шенген і охорона зовнішнього кордону ЄС на словацько-українському кордоні та пунктах пропуску / П. Тупта, В. Бенч. – Дослідницький центр Словацької асоціації зовнішньої політики. – Пряшів, 2010. – 47 с.

Скок О.С.

аспірант,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

КЛАСИФІКАЦІЯ ЗЛОЧИННИХ ДІЯНЬ В КРИМІНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ КАЗАХСТАНУ ТА УКРАЇНИ: ОГЛЯД ОСТАННІХ ЗМІН

Інститут класифікації злочинів завжди займав провідне місце в кримінальному законодавстві багатьох країн. Останнім часом спостерігаються процеси гуманізації кримінального законодавства поєднані з ідеями запровадження кримінального проступку. Зокрема, актуальними є нововведення в КК Казахстану та України.

Так, новий КК Республіки Казахстан [1] введено в дію 1 січня 2015 року. Такі зміни в кримінальному законодавстві Казахстану суттєво відобразились на інституті класифікації злочинів, який існував в попередньому КК і налічував чотири категорії злочинів (злочини невеликої тяжкості, злочини середньої тяжкості, тяжкі та особливо тяжкі), типових для кодексів пострадянських країн. У новому КК всі злочинні діяння поділено на злочини та кримінальні проступки, які поєднані загальним поняттям кримінальне правопорушення. Відповідно до ч. 1 ст. 10 КК РК кримінальні правопорушення в залежності від ступеня суспільної небезпеки та караності поділяються на злочини та кримінальні проступки. Злочином, згідно з ч. 2 ст. 10 КК РК, визнається скоєне винне суспільно небезпечне діяння (дія або бездіяльність), заборонене КК під загрозою покарання у вигляді штрафу, виправних робіт, обмеження волі, позбавлення волі або смертної кари. Кримінальним проступком, відповідно до ч. 3 ст. 10 КК РК, визнається скоєне винне діяння (дія або бездіяльність), яке не представляє великої суспільної небезпеки, таке, що заподіяло незначну шкоду або створило загрозу заподіяння шкоди особистості, організації, суспільству або державі, за

вчинення якого передбачено покарання у вигляді штрафу, виправних робіт, залучення до громадських робіт, арешту. Ст. 40 КК РК містить чіткий перелік покарань за злочини та за кримінальні проступки, окремо. Види покарань, які можуть бути застосовані як за злочин так і за проступок містяться і у визначенні цих понять і не відрізняються за своїм змістом від покарань зазначених у ст. 40 КК РК. Очевидно, що критерієм, за яким проводиться розмежування цих кримінально-караних діянь є розмір та вид покарання.

До 2015 року в старому КК РК [2] існувала досить цікава ст. 10-1 «Адміністративна преюдиція». Суть цієї норми полягала у тому, що призначення кримінальної відповідальності за злочин, що не становить великої суспільної небезпеки, настає, якщо діяння вчинено протягом року після накладення адміністративного стягнення за таке ж адміністративне правопорушення. Але, стрімкі світові процеси гуманізації кримінального законодавства посприяли оформленню таких діянь, які за своїм змістом є більш адміністративними, в категорію кримінальних проступків. Кримінальні проступки в новому законодавстві займають місце між адміністративним правопорушенням та злочинами невеликої тяжкості.

В новому КК РК в категорію кримінальних проступків входять 104 склади злочинів невеликої тяжкості, 20 з яких мали санкцію «позбавлення волі», а тепер у випадку їх скоєння вони не матимуть навіть судимості. Всі інші 58 складів в минулому – адміністративні правопорушення. Арешт як міра покарання за кримінальні проступки встановлений максимальним терміном до 6 місяців, проте в Особливій частині такий термін передбачений тільки по 43 складам. По 30 кримінальним проступкам встановлений строк арешту до 2-х місяців, по 32 – до 3-х, по 63 – до 4-х місяців. Штраф запроваджено в якості альтернативи додатково у 162 санкціях, його частка тепер становить понад 50%, а його розміри значно збільшені, в середньому на 57%.

Поступове формування в Україні нових соціально-економічних відносин, вплинуло на необхідність прийняття нового КК України. КК 1960 р. на той час вже не відповідав сучасним напрямкам розвитку доктрини кримінального права, розвитку країни та законодавства в цілому, а також ратифікованим міжнародним актам за часів незалежності України. Плідна праця з підготовки нового кодекса продовжувалася з 1992 року і була завершена 5 квітня 2001 року – прийняттям КК України. Класифікація злочинів у Загальній частині КК 2001 [3] має як теоретичне, так і практичне значення. Всі злочини у ст. 12 КК України класифікуються на підставі матеріальної ознаки – тяжкості злочинів та відповідно виду і розміру покарання. Це природна класифікація злочинів, оскільки в її основі знаходиться суттєва ознака, яка визначає природу злочину. Залежно від ступеня тяжкості всі злочини було поділено на чотири групи: злочини невеликої тяжкості, злочини середньої тяжкості, тяжкі та особливо тяжкі злочини. В ч. 2-5 ст. 12 КК містили наступні визначення: «Злочином невеликої тяжкості є злочин, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк не більше двох років, або інше більш м'яке покарання; Злочином середньої тяжкості є злочин, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк не більше п'яти років; Тяжким злочином є злочин, за який передбачене покарання у виді

позбавлення волі на строк не більше десяти років; Особливо тяжким злочином є злочин, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі на строк понад десять років або довічного позбавлення волі». На початковому етапі застосування такої класифікації виникало ряд труднощів при призначенні судами покарання, враховуючи ступінь тяжкості злочинів. З метою покращення діяльності судів з розгляду кримінальних справ Пленумом Верховного Суду України було винесено постанову «Про практику призначення судами кримінального покарання» від 24 жовтня 2003 року. Визначаючи ступінь тяжкості вчиненого злочину, суди повинні виходити не тільки із зазначеної у ст. 12 КК класифікації злочинів, а й з особливостей конкретного злочину і обставин його вчинення, а саме: форми вини, мотиву і мети, способу, стадії вчинення, кількості епізодів злочинної діяльності, ролі кожного зі співучасників, якщо злочин вчинено групою осіб, характеру і ступеня тяжкості наслідків, що настали, тощо.

Починаючи з 2007 року було розпочато реформування системи кримінальної юстиції України. Концепція реформування кримінальної юстиції була ухвалена рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 року і затверджена Указом Президента України 8 квітня 2008 року. Провідною ідеєю Концепції було запровадження кримінальних проступків в українське кримінальне законодавство. Паралельно із проведенням реформи, Верховною Радою України 15 листопада 2011 року було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності», який містить положення, що безпосередньо вплинули на зміну тексту ст. 12 КК України. Назви та кількість категорій злочинів змінені не були, категорія кримінального проступку також в оновлений КК не була введена, але все це тьмяніє на фоні встановлення в якості основного покарання за злочин, не залежно від ступеня тяжкості, штрафу. Так, призначення покарання судом у виді штрафу є обов'язковим. Його межі визначені розмірами неоподаткованих мінімумів доходів громадян за кожен категорію злочину, окремо. Окрім штрафу, судом може бути призначене покарання у виді позбавлення волі, або замінено більш м'яким покаранням. Правила призначення судами основного покарання, у виді штрафу, містяться в ст. 58 КК України.

Поряд із цим, ідея запровадження кримінального проступку не залишала наукове та законодавче коло, що призвело до закріплення процедури розслідування кримінальних проступків у новому Кримінальному процесуальному кодексі України 2012 року [4] і запропонованих законопроектах «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо запровадження інституту кримінальних проступків» № 10126 від 28 лютого 2012 р., «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо введення інституту кримінальних проступків» № 10146 від 03 березня 2012 р., «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації положень Кримінального процесуального кодексу України» від 16 квітня 2014 року № 4712.

Останні зміни в КК України та Казахстану доводять, що за ідея запровадження кримінальних проступків в законодавчу класифікацію злочинів є однією з пріоритетних. КК Казахстану показує, що кримінальний проступок може існувати поряд із злочинами невеликої тяжкості. В Україні з цього приводу існує три точки зору : прибічники першої вважають, що необхідно змінити структуру класифікації злочинів і включити кримінальний проступок в перелік злочинних діянь КК; другі пропонують оформити інститут кримінального проступку в окремому кодифікованому акті під назвою – Кодекс «Про кримінальні проступки»; треті ж вважають, що запровадження кримінальних проступків у вітчизняне кримінальне законодавство повинно бути в окремому кодифікованому акті, але на сьогоднішній день такі дії законодавця є хаотичними, поспішним та не достатньо обґрунтованими і потребують подальших сумісних розробок наукового та законодавчого кола з цього питання.

Список використаних джерел:

1. Уголовный кодекс Республики Казахстан от 3 июля 2014 года № 226-V: [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31575252
2. Абдрахманов К. Новый Уголовный кодекс Республики Казахстан / К. Абдрахманов: [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://pravo.zakon.kz/4653917-kratkijj-kurs-po-novellam-novogo.html>
3. Кримінальний кодекс України : прийнятий Верховною радою України від 05.04.2001 № 2341-III : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
4. Кримінальний процесуальний кодекс України.: прийнятий Верховною радою України від 13.04.2012, № 4651-VI.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>